

नव जनचेतना

NAWA JANACHETANA NATIONAL DAILY राष्ट्रिय दैनिक

अभिनेता पल शाह अब फिल्म निर्माणमा पनि अगाडि बढेका छन् । पल शाह फिल्मसको प्रस्तुतिमा निर्माण हुन लागेको फिल्म 'यालीमाया : रिटन अफ लभ'को छायांकन केही समयका सुरु हुँदैछ । छायांकन जेठको १ गतेबाट सुरु गर्ने तयारी छ । त्यसअघि निर्माताले फिल्मको पहिलो कलक सार्वजनिक गरेका छन् । जसअनुसार, फिल्ममा पल र अजना वाजराको जोडी पक्का भएको छ । यी दुईजनाले यसअघि न्युजिक डिजिटोमा सहकार्य गरेका छन् ।

आजको विचार...

पद्मराज चौपले

आजानी वैशाख २५ गतेबाट प्रदर्शनमा आउन लागेको चलचित्र "मालती जंगले" को शीर्ष गीतले अहिले निकै चर्चा कमाएको छ । अहिले त वर्षा राउत तथा अभिनेता दिव्य बराललाई फिचर्ड गरिएको यो गीतमा जायक रायकृष्ण ढकाल र जायिका रचना रिमालको स्वर छ । साथै चलचित्रमा प्रकाश खिगरे, सरिता गिरी, सुस्मा निरौला, सुमिल तामाङ, उमेश सुजान, शकु साह, सुचित्रा उप्रेती, दिनेश शाही, रिजन परियार, तारा शर्मालगायतको अभिनय छ ।

१ वर्ष ३१ अंक २३८ २०८२ वैत १८ गते शनिबार 28 March 2026, Saturday पृष्ठ संख्या ८ मूल्य रु ५/-

संक्षिप्त समाचार

भारी वर्षा र बाढीबाट पाँच जनाको मृत्यु

(राजस/सिन्धुवा)
कानुन, वैत १३/अफगानिस्तानका विभिन्न प्रान्तहरूमा पहिर्ल्लो २४ घण्टामा परेको अत्यधिक वर्षाले अचानक बाढी ल्याउँदा कम्तीमा पाँच जनाको मृत्यु भएको छ भने छ जना घाइते भएका छन् । यो जानकारी राष्ट्रिय विपद् व्यवस्थापन प्राधिकरणका प्रवक्ता हाफिज मोहम्मद युसुफ हम्मादले बिहीबार साँझ दिएका छन् । प्रवक्ता हम्मादका अनुसार, बाढी पूर्वी प्रान्त परवान र पक्तिमा तथा दक्षिणी प्रान्त कंधार, जबुल र हिल्मण्डमा फैलिएको छ । बाढीले घर, सडक र कृषि क्षेत्रलाई व्यापक क्षति पुर्याएको छ । प्रभावित क्षेत्रमा ९४ वटा आवासीय घर पूर्ण वा आंशिक रूपमा नष्ट भएका छन् भने ग्रामीण सडकहरू बगाएर जाने जोखिममा परेका छन् । साथै, बाढीले खेतीयोग्य जमिन डुबाएको छ, जसले कृषकहरूलाई ठूलो आर्थिक क्षति पुर्याएको छ । विपद् व्यवस्थापन प्राधिकरणले प्रभावित क्षेत्रहरूमा राहत वितरण गर्न र क्षतिको प्रारम्भिक मूल्याङ्कन गर्न सर्वेक्षण टोलीहरू पठाइसकेको छ । यसका साथै प्राधिकरणले प्रभावित जनतालाई सुरक्षित स्थानमा सार्न र प्राथमिक सहायता उपलब्ध गराउन पहल सुरु गरेको छ ।

३६ वर्षीय बालेन शाह बने प्रधानमन्त्री को-को बने मन्त्री ?

बाधा संभावना

पल्लव, वैत १३/ ३६ वर्षीय बालेन शाह नेपालको प्रधानमन्त्री बनेका छन् । राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी (रास्वपा) का वरिष्ठ नेता शाह सविधानको धारा ७६(१) बमोजिम प्रधानमन्त्री बनेका हुन् । उनी लोकतान्त्रिक गणतन्त्र स्थापनापश्चातका कान्छा प्रधानमन्त्री बनेका छन् । शीतलनिवासमा शुक्रबार राष्ट्रपति रामचन्द्र पौडेलले बालेनलाई पर तय गोपनीयताको शपथ ग्रहण गराएका छन् । गएको फागुन (२१) को प्रतिनिधिसभा निर्वाचनमा उनी भ्रमा ५ बाट निर्वाचित भएका थिए । पूर्वप्रधानमन्त्री तथा एमालेका अध्यक्ष केपी शर्मा ओलीलाई उनले करिब ५० हजार मतान्तरले पराजित गरेका थिए । बालेनले ६८ हजार ३४८ मत ल्याउँदा ओलीले १८ हजार ७३४ मत मात्रै पाए । वि.सं. २०४७ वैशाख १४ गते नरदेवीमा जन्मिएका च्यापरबाट परिचित शाह २०७९ सालको स्थानीय

रावल सामान्य प्रशासन तथा भूमि व्यवस्था तथा गरिवी निवारणमन्त्री, सोबिता गौतम कानुन, न्याय तथा संसदीय मामिलामन्त्री, गीता चौधरी कृषि तथा पशुपक्षी एवं वन तथा वातावरणमन्त्री, डा दीपक साह श्रम रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षामन्त्री र सीता बादी महिला, बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिकमन्त्री रहेका छन् । यसैगरी, रक्षा र उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालयको जिम्मेवारी भने हाल प्रधानमन्त्री शाहले आफैँ सम्हाल्ने भएका छन् । लामो समयदेखि सत्ता सञ्चालन गर्दै आएका परम्परागत दलहरू शक्तिको मूल प्रवाहबाट बाहिरिएका छन् भने रास्वपा लगभग दुई तिहाइ संख्याका साथ प्रमुख नयाँ शक्तिकेन्द्रका रूपमा स्थापित भएको छ । यही शक्तिशाली जनदेशको बलमा प्रधानमन्त्री भएका बालेन्द्रको कोशमा यतिबेला जनताले राखेको अपेक्षा पूरा गर्नुपर्ने चुनौतीका पहाड छन् । अर्कोतर्फ राज्य सञ्चालन क्रममा शक्ति सन्तुलन कयम गरी पार्टीभित्र र बाहिरबाट आउने धेरै खालका चुनौतिहरूको सामना गर्नुपर्ने अवस्था छ । जेन(जी आन्दोलको मर्मअनुसार सुशासन, भ्रष्टाचार नियन्त्रण, युवा सरकारी सेवा प्रवाह, आर्थिक बृद्धि, रोजगारी सिर्जना गर्नु यो सरकारको मुख्य कार्यभार हो ।

यौन हिंसाबाट बचाउ र बचाऔं:

- यौनजन्य हिंसा सामाजिक अपराध हो,
- बालबालिका यौनजन्य हिंसाको जोखिममा हुन सक्छन्,
- हिंसा छिमेकी, आफन्त, साथीभाई, परिचित, नातेदार वा जोसुकैबाट हुनसक्छ,
- अभिभावकले आफ्ना छोराछोरीको व्यवहार ख्याल गरौं,
- बालबालिकाको चालचलन, बानीव्यहोरोरामा अस्वभाविक परिवर्तन आएको हुन सक्छ, त्यस्तो पाइए उनीहरूसँग तत्काल कुरा गरौं,
- बालबालिकासँग नियमित सम्वाद गर्ने गरौं।

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड

तहको निर्वाचनमा काठमाडौं महानगरपालिकाको मेयरमा निर्वाचित भएपश्चात जेठ १६ देखि २०८२ माघ ४ गते कार्यभार सम्हालेका थिए । उनी उम्मेदवारी दर्ताको केही दिन अगाडि मात्र रास्वपामा प्रवेश गरेका हुन् । प्रतिनिधिसभाको निर्वाचनपछि संसदीय दलको नेता तथा भावी प्रधानमन्त्रीको उम्मेदवार बालेन हुने र राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टीका सभापति रवि लामिछाने रहने गरी दुई पक्षीक सात जुँदै सम्झौतामा

हस्ताक्षर भएसँगै उनीहरू निर्वाचनमा होभिएका थिए । उनको पुर्खौली घर महोत्तरीको एकडारा हो । शाहले भारतबाट एम टेक (संरचनागत इन्जिनियरिङ) र पूर्वाञ्चल विश्वविद्यालयबाट सिभिल इन्जिनियरिङमा स्नातक गरेका छन् । प्रधानमन्त्रीको शपथग्रहण गरे लगातार शाहले शुक्रबार नै मन्त्रपरिषद् विस्तार गरेका छन् । उनको मन्त्रिमण्डलमा डा स्वर्णिम वारले

अर्थमन्त्री, सुधन गुरुङ गृहमन्त्री, विश्वर खनाल परराष्ट्रमन्त्री, सुनील लम्साल भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात एवं सहरी विकासमन्त्री, विराजभक्त श्रेष्ठ ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाइमन्त्री, खड्गराज पौडेल संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उडयनमन्त्री, सस्मित पोखरेल शिशा, विज्ञान तथा प्रविधि एवं खेलकुदमन्त्री, निशा मेहता स्वास्थ्य तथा जनसंख्या एवं खातेपानीमन्त्री, डा. विक्रम तिमिल्सिना सञ्चार तथा सूचना प्रविधिमन्त्री, प्रतिभा

लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पताल 'एमएसएस'मा उत्कृष्ट

लुम्बिनी, वैत १३/पश्चिम नेपालको पुरानो लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पताल, बृटवल न्यूनतम सेवा मापदण्ड मूल्याङ्कनमा उत्कृष्ट बनेको छ । अस्पतालले प्रदान गर्ने सेवा तथा सुविधाका आधारमा न्यूनतम सेवा मापदण्ड मूल्याङ्कन (एमएसएस)मा उत्कृष्ट बनेको हो ।
थिगत दुई वर्षदेखि उत्कृष्टता हासिल गर्दै आएको अस्पतालले यसवर्ष पनि मूल्याङ्कनमा 'सेकेण्डरी बी' तहमा सुधार गर्दै ९० अक्षरित मुलुकीभित्र उत्कृष्ट सेवा दिने प्रथम अस्पताल बनेको हो । अस्पतालले गत वर्ष ८९ अंक प्राप्त गरेर नेपालभित्र उत्कृष्ट सेवा दिनेमा प्रथम हुन सफल भएको थियो ।

अस्पतालमा आयोजित सेवा मूल्याङ्कन समीक्षा कार्यक्रममा यहाँ उपलब्ध सेवा, उपकरण, भौतिक संरचना, प्रस्तुत गरिएको थियो । (...**कोई अनियम रोकमा**)

पा.वि.ह.सं. ०५१/०५२

पा.वि.प्र.का.सं. ११/०५१/०५२

सम्पादकीय

नेवाः दिवस : बहुआयामिक सांस्कृतिक

नेवार समुदाय विश्वभर छरिएर रहेका छन् । यो समुदाय भाषा-संस्कृति तथा सम्पदामा समृद्ध मानिन्छ । यसैको संरक्षण र जातीय एकताका लागि आज विश्व नेवाः दिवस विभिन्न कार्यक्रमका साथ मनाइँदै छ । नेवार समुदाय भाषा, कला, संस्कृति र सम्पदामा समृद्ध मानिन्छ । तर, पछिल्लो समय यसमा विस्तारै ह्रास आउन थालेको पाइन्छ ।

यस दिवसले नेवार समुदायको ऐतिहासिक योगदानप्रति सम्मान प्रकट गर्ने अवसर प्रदान गर्दछ । यसले नेवार सभ्यता, भाषा, कला, वास्तुकला र परम्परागत ज्ञानलाई संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्न प्रेरित गर्दछ । काठमाडौँ उपत्यकाको मौलिक पहिचान निर्माणमा नेवार समुदायको भूमिका अतुलनीय रहिआएको छ, जसले सम्पूर्ण नेपाली समाजलाई सांस्कृतिक रूपमा समृद्ध बनाएको छ ।

नेवार समुदायले विकास गरेको समृद्ध संस्कृतिले केवल एउटा जातीय समूहलाई मात्र होइन, समग्र राष्ट्रलाई नै चिनाउने काम गरेको छ । परम्परागत जात्रा, भोज, कला र हस्तकला मार्फत उनीहरूले सामाजिक एकता, सहअस्तित्व र सहिष्णुताको सन्देश दिएका छन् । तर आधुनिकताको तीव्र प्रभावसँगै यस्ता मौलिक परम्पराहरू ओम्फेलमा पर्ने खतरा बढ्दै गएको देखिन्छ । नयाँ पुस्तामा भाषा र संस्कृतिप्रति आकर्षण घट्नु चिन्ताको विषय हो । त्यस कारण जुन रूपमा काम हुनपर्ने हो, त्यसरी हुन सकेको पाइँदैन । संस्कृति संरक्षणका लागि विश्व नेवाः दिवस केवल उत्सवमा सीमित नरही आत्ममूल्यांकनको अवसर बन्नुपर्छ । हामीले नेवार समुदायका योगदानलाई सम्मान गर्दै तिनको भाषा, संस्कृति र पहिचान जोगाउने दायित्व साम्ना रूपमा वहन गर्न आवश्यक छ । विद्यालय तहदेखि नै स्थानीय संस्कृति सम्बन्धी शिक्षालाई प्राथमिकता दिनु, समुदायस्तरमा सांस्कृतिक गतिविधिरूलाई प्रोत्साहन गर्नु र राज्यले संरक्षणका लागि ठोस नीति अवलम्बन गर्नु आजको आवश्यकता हो । नेपाली समाजमा देखा परेका विविधतामा एकता नेपालको मूल शक्ति हो । नेवार समुदायको पहिचान जोगाउनु भनेको हाम्रो साम्ना सम्पदा संरक्षण गर्नु हो । विश्व नेवाः दिवसले यही सन्देशलाई सशक्त रूपमा अधि बढाउने अपेक्षा गरिन्छ ।

Opinion @ Social Network

गुलाब होइन, गुराँस हुनु जसलाई पाउन काडा होइन भिर पाखाको सामाना गर्न परोस्
(विनु कुंवरको फेसबुक स्टेटसबाट www.facebook.com/Binu.kunwar)

यो सत्यमा सामाजिक बजारमा पोष्ट गरिएका धारणाहरू रोजेछौं । यसका लागि हाम्रो फेसबुक पेज www.facebook.com/shitalapati मा लगन गर्न सक्नुहुनेछ ।

नवजन्मचेतना दैनिकको उपजा ताताईसाउ आईरहेको छ । यो पत्रिका अठ्ठ सतरीय अलि पठनीय बनाउनको लागि ताताईरहेको अनुलक्ष सुझावहरूको हामीलाई अचल्यै जरुरी छ । पाठकवृन्द ताताईका सुझावहरू दिई हामीलाई सहयोग गर्नुहुन हामी अनुरोध गर्दछौं ।

नवजन्मचेतना दैनिक

भगवतीटोल तानसेन, पाल्पा

प्रहरी कार्यालय	५४०५१
दुधखोल	०५१-५४०५२
स.प्र.बजार	०५१-५४०५३
दुधखोल रामगढ	०५१-५४०५४
भैरहवा	०५१-५४०५५
अर्घाखाँची	०५१-५४०५६
कुम्भी	०५१-५४०५७
पारसी	०५१-५४०५८
गोर्खा	०५१-५४०५९
पाप्सा	०५१-५४०६०
हड्का रामगढ	०५१-५४०६१
कुम्भीगाँदी	०५१-५४०६२
अर्घाखाँची	०५१-५४०६३
कुम्भीगाँदी	०५१-५४०६४
अर्घाखाँची	०५१-५४०६५
कुम्भीगाँदी	०५१-५४०६६
अर्घाखाँची	०५१-५४०६७
कुम्भीगाँदी	०५१-५४०६८
अर्घाखाँची	०५१-५४०६९
कुम्भीगाँदी	०५१-५४०७०
अर्घाखाँची	०५१-५४०७१
कुम्भीगाँदी	०५१-५४०७२
अर्घाखाँची	०५१-५४०७३
कुम्भीगाँदी	०५१-५४०७४
अर्घाखाँची	०५१-५४०७५
कुम्भीगाँदी	०५१-५४०७६
अर्घाखाँची	०५१-५४०७७
कुम्भीगाँदी	०५१-५४०७८
अर्घाखाँची	०५१-५४०७९
कुम्भीगाँदी	०५१-५४०८०
अर्घाखाँची	०५१-५४०८१
कुम्भीगाँदी	०५१-५४०८२
अर्घाखाँची	०५१-५४०८३
कुम्भीगाँदी	०५१-५४०८४
अर्घाखाँची	०५१-५४०८५
कुम्भीगाँदी	०५१-५४०८६
अर्घाखाँची	०५१-५४०८७
कुम्भीगाँदी	०५१-५४०८८
अर्घाखाँची	०५१-५४०८९
कुम्भीगाँदी	०५१-५४०९०
अर्घाखाँची	०५१-५४०९१
कुम्भीगाँदी	०५१-५४०९२
अर्घाखाँची	०५१-५४०९३
कुम्भीगाँदी	०५१-५४०९४
अर्घाखाँची	०५१-५४०९५
कुम्भीगाँदी	०५१-५४०९६
अर्घाखाँची	०५१-५४०९७
कुम्भीगाँदी	०५१-५४०९८
अर्घाखाँची	०५१-५४०९९
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१००
अर्घाखाँची	०५१-५४१०१
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१०२
अर्घाखाँची	०५१-५४१०३
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१०४
अर्घाखाँची	०५१-५४१०५
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१०६
अर्घाखाँची	०५१-५४१०७
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१०८
अर्घाखाँची	०५१-५४१०९
कुम्भीगाँदी	०५१-५४११०
अर्घाखाँची	०५१-५४१११
कुम्भीगाँदी	०५१-५४११२
अर्घाखाँची	०५१-५४११३
कुम्भीगाँदी	०५१-५४११४
अर्घाखाँची	०५१-५४११५
कुम्भीगाँदी	०५१-५४११६
अर्घाखाँची	०५१-५४११७
कुम्भीगाँदी	०५१-५४११८
अर्घाखाँची	०५१-५४११९
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१२०
अर्घाखाँची	०५१-५४१२१
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१२२
अर्घाखाँची	०५१-५४१२३
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१२४
अर्घाखाँची	०५१-५४१२५
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१२६
अर्घाखाँची	०५१-५४१२७
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१२८
अर्घाखाँची	०५१-५४१२९
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१३०
अर्घाखाँची	०५१-५४१३१
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१३२
अर्घाखाँची	०५१-५४१३३
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१३४
अर्घाखाँची	०५१-५४१३५
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१३६
अर्घाखाँची	०५१-५४१३७
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१३८
अर्घाखाँची	०५१-५४१३९
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१४०
अर्घाखाँची	०५१-५४१४१
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१४२
अर्घाखाँची	०५१-५४१४३
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१४४
अर्घाखाँची	०५१-५४१४५
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१४६
अर्घाखाँची	०५१-५४१४७
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१४८
अर्घाखाँची	०५१-५४१४९
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१५०
अर्घाखाँची	०५१-५४१५१
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१५२
अर्घाखाँची	०५१-५४१५३
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१५४
अर्घाखाँची	०५१-५४१५५
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१५६
अर्घाखाँची	०५१-५४१५७
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१५८
अर्घाखाँची	०५१-५४१५९
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१६०
अर्घाखाँची	०५१-५४१६१
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१६२
अर्घाखाँची	०५१-५४१६३
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१६४
अर्घाखाँची	०५१-५४१६५
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१६६
अर्घाखाँची	०५१-५४१६७
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१६८
अर्घाखाँची	०५१-५४१६९
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१७०
अर्घाखाँची	०५१-५४१७१
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१७२
अर्घाखाँची	०५१-५४१७३
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१७४
अर्घाखाँची	०५१-५४१७५
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१७६
अर्घाखाँची	०५१-५४१७७
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१७८
अर्घाखाँची	०५१-५४१७९
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१८०
अर्घाखाँची	०५१-५४१८१
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१८२
अर्घाखाँची	०५१-५४१८३
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१८४
अर्घाखाँची	०५१-५४१८५
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१८६
अर्घाखाँची	०५१-५४१८७
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१८८
अर्घाखाँची	०५१-५४१८९
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१९०
अर्घाखाँची	०५१-५४१९१
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१९२
अर्घाखाँची	०५१-५४१९३
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१९४
अर्घाखाँची	०५१-५४१९५
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१९६
अर्घाखाँची	०५१-५४१९७
कुम्भीगाँदी	०५१-५४१९८
अर्घाखाँची	०५१-५४१९९
कुम्भीगाँदी	०५१-५४२००

पाल्पा उवासंघ मार्फत गतिशिल पाल्पा बनाउन सकिन्छ

पद्मराज न्यौपाने

कुनै समयमा पाल्पा प्रशासनिक केन्द्र, व्यापारिक केन्द्र र शैक्षिक केन्द्रको रूपमा परिचयमा रहेको इतिहास छ । सेनकालिन पाल्पालाई राज्यको रूपमा हेर्दा प्रशासनिक अबलता र सबल राज्यको प्रशासनिक केन्द्रको रूपमा रहेको यसको इतिहास छ । यसको व्यापारिक इतिहास हेर्दा पश्चिम नेपालका अधिकांश जिल्लाको व्यापारिक केन्द्र एवं भारत र तिब्बतसँगको व्यापार गर्ने सजिलो मार्गको रूपमा रहेको देखिन्छ । सायद यिनै अवसरले हुन सक्छ भिमसेन थापाले जग्गाको खरिद विक्री गर्न पाउने आदेश जारी गरे पश्चात काठमाडौँबाट विशेषगरी व्यापारीक छुट्टीभएका नेवार समुदाय पाल्पा (तानसेन) र तत्कालिन अस्थायी पाल्पा अधिनश्चर रहेको बटौली क्षेत्र) आएर व्यापार र विभिन्न व्यवसायमा प्रवेश गरेको पाइन्छ । शिक्षा क्षेत्रमा हेर्ने हो भने विभूवन क्याम्पसले पाल्पालाई शैक्षिक केन्द्रको रूपमा स्थापित गराएको देखिन्छ । यसर्थ पाल्पाले बलियो र निकै बज्रनदार इतिहास बनाएको पाइन्छ ।

पाल्पाले आफूलाई हरेक क्षेत्रमा अबल प्रदर्शन गरेकै कारण नेपालको पुरानो नगरपालिकाको रूपमा गणना हुने अवसर पनि प्राप्त गरेको थियो । नगरपालिका घोषणा भए पश्चात पाल्पाको विकासमा नीजि क्षेत्रको भूमिका अहम रहँदै आएको हो । केही दशक अगाडिसम्म यो गहन भूमिका र योगदान पनि देखिँदै आएको थियो । तर अहिले यो भूमिका र योगदानमा कमी देखिन थालेकोमा चिन्ता हुँदै आएको छ । यसकारण अब निजि क्षेत्र भित्रै गहन समिक्षा आवश्यक देखिन्छ । अहिले विश्वको परिवेश समय र परिस्थिति बिरलै भएको छ । अहिले सर्वत्र नीजि क्षेत्रको भूमिका र योगदान बढ्दै गएको छ । सामाजिक विकास र व्यापार व्यवसायमा नयाँ प्रविधि एवं प्रक्रिया र अवधारणा आएको छ र यसबाट निकै फरक अवसरहरू प्राप्त भएका छन् । यसै पृष्ठभूमिमा हरेक सरोकारवालाहरूले अगा उद्देश्य र भूमिकामा पनि सोही अनुरूपको अवधारणा निर्माण गर्दै आन्तरिक क्षमताका पनि विकास गर्न जरुरी भइसकेको छ । हामीलाई प्राप्त अवसरहरूको अधिकतम उपयोगका लागि हामीसँग भएका र सिर्जना भएका अवसरले पहिचान गराएका नयाँ-नयाँ क्षेत्रमा हाम्रो प्रवेश कसरी हुन्छ र कसरी उपभोग गर्न भने जिज्ञासा उठ्नु पर्दछ र यो स्वभाविक पनि हो । यस लेखमा पाल्पाको निजि क्षेत्रले खेलेको भूमिका र गर्ने प्रयत्नहरू सन्दर्भमा संक्षेपमा चर्चा गर्ने प्रयत्न गरिएकोछ । विशेषगरी निजि क्षेत्रको प्रतिनिधिमूलक संस्था पाल्पा उद्योग वाणिज्य संघले निर्वाह गर्न सक्ने योगदान र उपलब्ध सम्भावनाका सन्दर्भमा । विवेचि र परिचयको रूपमा लिइएका अवसरको उपयोगका साथै पाल्पामा रहेका ऐतिहासिक र सांस्कृतिक सम्पदा, प्रकृतिले प्रदान गरेको अवसर र शैक्षिक क्षेत्रको अबल संस्था एवं स्वास्थ्य संस्थासंगी स्थानीय कला र सिपलाई अब व्यावसायिक ढंगले हेर्ने सक्नु पर्दछ । यसको आधार भनेको

संघको विगत समेत पाल्पाका वी कतिपय क्षेत्रमा प्रत्यक्ष संलग्नता एवं सम्बन्ध स्थापित गरेको देखिन्छ । यसर्थ उद्योग वाणिज्य संघ पाल्पाले जिल्लाको शिथिल आर्थिक गतिविधिमार्फत गतिशिलता ल्याउन विगतमा निर्वाह गरेको भूमिकाको पृष्ठभूमिमा आर्थिक गतिविधिहरूमा आफ्नो गहिरो चासो राख्न जरुरी छ ।

हिजोको पाल्पा र उवासंघ पाल्पा :संघले तानसेनमा शिक्षा स्वास्थ्य र पर्यटनका साथै कुटीर उद्योगको सम्भावनामा निहित नारा पटक-पटक अगाडि सारेको थियो । यसैगरी आब २०५४/०५७ सालको नेपाल सरकारले अर्जो नीति तथा कार्यक्रममा तानसेनलाई नयाँ नगर बनाउने घोषणा गरे जसै पटक-पटक पर्यटनको हिलस्टेशन बनाउने घोषणा समेत गर्दै गयो तर यसलाई स्थानीयस्तरबाट वा निजि क्षेत्रबाट अगाडि बढाउने तदारकता देखाउन सकेन र ती सबै घोषणा घोषणामा मात्र सीमित हुँदै आए ।

पाल्पामा निजि क्षेत्र संस्थागत बनेको इतिहास वि.सं. २००९ सालमा पाल्पा व्यापार संघको नामबाट स्थापनाको प्रयास प्रारम्भ भए पनि त्यसले निरन्तरता नपाए पछि पुनः वि.सं. २०१५ सालमा पुनर्निर्वात गर्ने प्रयास गरिएको थियो । तर यो संस्थागत पहलले वि.सं. २०२३ साल देखि निरन्तरता पाएको देखिन्छ । वि.सं. २०२४ सालमा यस संघको भूमिका र उद्देश्यलाई अझ व्यापकता प्रदान गर्न संघको नाम परिवर्तन गरी पाल्पा उद्योग वाणिज्य संघ नामाकरण गरियो । तर वि.सं. २०५० सालमा मात्र संस्था दर्ता भए २०५४ अर्न्तगत व्यावसायिक सामाजिक संस्थाको रूपमा दर्ता गरियो र वि.सं. २०५१ सालमा नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघमा आवद्ध भई पाल्पा उद्योग वाणिज्य संघ क्रियाशील रहँदै आएको छ । जिल्लाको आर्थिक विकासको साभंभार, उद्यमी-व्यवसायीहरूको प्रतिनिधिमूलक र प्रबर्द्धक, आफ्नै व्यावसायिक सचिवालय सहित सेवा प्रदायक सबै संघको रूपमा विकास गर्ने परिष्कणमा अनुसूच संघ क्रियाशील हुँदै आएको छ । आफ्नो स्थापनाकालदेखि नै संघले व्यापार विस्तार, सदस्यहरूको हितका साथै सामुदायिक विकासमा समेत अर्जो प्रत्यक्ष संलग्नता देखाउँदै आएको देखिन्छ । शिक्षा, स्वास्थ्य, पर्यटन र कुटीर उद्योग मूल नारा अगाडि बढाएको विकासको गतिलाई अगाडि बढाउने लक्ष्य अनुरूप संघले त्रिभुवन बहुमुखी क्याम्पसको विज्ञान भवन, होस्टेल भवन तथा स्नाकोट र काका कोठाको निर्माण गरेको माता नोदर सि.ए.ए. क्याम्पसको भवन निर्माणार्थ जग्गा खरिद गर्ने कार्यमा महत्वपूर्ण भूमिका र योगदान गरेको थियो । पर्यटन क्षेत्रको विकासमा टेवा पुर्‍याउने कार्यमा समेत अर्जो प्रदर्शन

गर्नुका साथै तानसेन बजारको खानेपानी समस्या समाधानार्थ विशेष पहल गर्दै सिल्लेमुल खानेपानी योजना अर्न्तगत खानेपानी टंकीहरू निर्माण गर्ने कार्यमा संलग्नता प्रदर्शन गर्‍यो । यसका साथै नगर भित्रका दुधोघाराबाट खेर गइरहेको पानी संकलन हुने गरी टंकी निर्माण गर्ने कार्यमा पनि सक्रियता प्रदर्शन गरेको थियो ।

यसै कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन र विकासका लागि संघले कृषि व्यवसाय सेवा इकाई स्थापना गरी कृषि उपज बजारको थोक मूल्य सूचनाहरू लगायत आवश्यक सूचनाहरू उपलब्ध गराउने व्यवस्था तथा प्रकाशन तथा प्रसारण गर्दै आईरहेको पनि हो ।

उल्लेखित प्रयत्न र पहल हेर्दा पाल्पा उद्योग वाणिज्य संघ र स्थानीय विच विकासमा सरोकार राख्ने विषयहरूमा गहिरो साभंभार र समन्वयको सम्बन्ध स्थापित गरेको थियो । विशेषगरी तानसेन नगरमा विकास अवधारणा निर्माण र बजेट निर्माणमा समेत उवासंघको अनिवार्य उपस्थिति र सुझावको अपेक्षा गरिन्थ्यो । नगर विकासकालागि समय समयमा संघको अर्जो अवधारणा सार्वजनिक गर्ने गर्थ्यो । संघकै पहलमा लगानी अभिप्रेरित र व्यवस्थाका लागि पहल गर्ने गरिन्थ्यो । उवासंघले अगाडि सारेका प्रस्तावहरूमा स्थानीय सरोकारवाले सहजै स्विकार गर्ने गरिएका उदाहरण र परम्परा देख्न, सुन्न पाइन्थ्यो । तर अहिले भने संघले यो अनुरोधित सम्बन्धलाई कायम गर्न सकेको देखिँदैन । यो सम्बन्धलाई पुनर्स्थापित गर्न भने जरुरी छ । विकासमा निजि क्षेत्रको भूमिका अहम र गहन हुने हुन्छ । यसैले पाल्पाको सामाजिक आर्थिक क्षेत्रमा गतिशिल पाल्पा बनाउन उवासंघ पाल्पाले ठूलो योगदान गर्न सक्छ । यस पक्षको नेतृत्व गर्दै उवासंघ पाल्पाले तत्कालीन निम्न कदम चाल्नु पर्ने आवश्यकता देखिन्छ ।

आवश्यक पहल र कदम :

१) संघको नीतिगत र अवधारणागत परिभाषा स्पष्ट र टुंगानी बनाउनुका साथै स्थानीय विकास अवधारणा, संस्थागत पहल र बज्रनको इतिहासको आन्तरिक समिक्षा गरी आवश्यक कदम चाल्ने ।

२) पाल्पाको वर्तमान सामाजिक आर्थिक र विकासका अवस्थाको समिक्षा गर्ने र तथ्यहरूकोअभिलेखिकरण गरी समय समयावधिमा सार्वजनिक गर्ने ।

३) संघको हिजोको व्यापार व्यवसाय विकास र स्थानीय सामाजिक आर्थिकक्षेत्रमा निर्वाह गरेको भूमिका, योगदान र हालको अवस्था बारे समिक्षा गर्ने ।

४) जिल्लामा उद्यम विकासका अवसरको पहिचान गर्ने, व्यापारको समर्थन एवं

प्रवृत्तिको अवस्था मूल्यकर्म, आन्तरिक उत्पादन र व्यापारको अवस्था एवं पालिकाहरूको विकास अवधारणाको अध्ययन र समिक्षा गरी जिल्ला विकास रणनीति तय गर्ने ।

५) पाल्पा र विशेषगरी तानसेन नगरपालिकालाई केन्द्रमा राखेर क्षेत्रगतस्तरमा विद्यागत सम्भावनाको अध्ययन गर्ने र पाल्पाका सम्भावनाको पहिचान गरी सम्भावित कार्यक्रम तय गरी समन्वयत्मक भूमिका निर्वाह गर्ने ।

६) विभिन्न सम्भावित आवश्यकताका आधारमा नवित्त परियोजना प्रस्ताव निर्माण र लगानीका सम्भावित क्षेत्रहरूसँग समन्वय र लगानी परिचालनको सम्भावना खोजी गर्ने ।

७) गतिशिल पाल्पा (Vibrant Palpa) को नारा तयगरी पाल्पाको अर्थतन्त्र चलायमान गराउन, लगानी अभिवृद्धि गर्ने, उत्पादन बढाउन र बजार प्रवर्द्धन गर्ने, व्यापार व्यवसायमा परिष्कृतपना ल्याउन, सम्पर्क सम्बन्ध बढाउने र बजारमा आर्थिक क्रियाकलाप बढाउन नवित्त सम्भावित पहलका बारे छलफल गर्ने ।

८) सबै पालिकासँग सामाजिक आर्थिक स्थान्तरणमा पालिकाहरू अगाडि सारेका नीति तथा कार्यक्रममा उवासंघको भूमिका बारे छलफल चलाउने ।

९) हरेक पालिकाका लक्ष्यहरूको प्रभाव दीर्घ बनाउन र प्रवर्द्धनमा मद्दत गर्ने ।

१०) शिक्षा स्वास्थ्य, पर्यटन, प्रविधिको प्रयोग र विकास, उद्यम विकास, स्वरोजगार र रोजगार सिर्जना र हरेक नडामा हतामा कमीमा एक पटक र बजारमा दुईपटक हाट बजार व्यवस्था प्रारम्भ गर्ने र नाबिकका बजार केन्द्र पोखरा र रुपनेहीको बजारमा पहुँच सम्भावनामा सहकार्य र सहयोग गर्ने सहमतिका लागि पहल गर्ने ।

११) समय समयमा जिल्लामा लगानी सम्मेलन, पर्यटन प्रवर्द्धन सम्मेलन, नयाँ उद्यम र स्टार्टअप सम्मेलन, नवित्त अवधारणाको महोत्सव आयोजना गर्ने ।

१२) पाल्पामा रहेका विभिन्न बैंक वित्तीय संस्था, सहाकारी र लगानीकर्ता लगायत अन्य सामाजिक संस्थाहरूसँग संस्थागत परिचो र मित्रवत सम्बन्ध र सहकार्य अगाडि बढाउने ।

उल्लेखित तात्कालिक प्रयत्नका अतिरिक्त यस अगाडिका संघका कार्यसम्मितिले अगाडि सारेका अवधारणागत विषयमा छलफल गर्ने र नियमित अध्ययन र सुझावकालागि पहल गर्ने वेगले समूह गठन गरी नियमित छलफल गर्ने परिपाटी प्रारम्भ गर्न सकिने भने पाल्पाको सामाजिक आर्थिक स्थान्तरणकालागि सबै पहलहरूको सहयोग र सहकार्यमा परिचालन गर्दै गतिशिल पाल्पा वा माइक्रो पाल्पालागि प्रियवन्तसँगै एवम् सृजनात्मक गतिविधिरा जिल्लामा बढ्दो निराशा पेटाइ आशा र विश्वास जगाउन पाल्पा उवासंघले भूमिका निर्वाह गर्न सक्छ ।

नेवाः परिचरारस

साहित्य दर्पण

पृष्ठ १११

कठञ्ज कुमारे बस्ने

गोठाले र अपर्णा

गोविन्दबहादुर मल्ल 'गोठाले' का केही कथाहरू सानै उमेरमा अध्ययन गर्ने मौका मिल्यो । ती उच्च तहको नेपाली विषयका पाठ्यक्रममा राखिएका थिए भने केही पत्रिकाहरूमा छापिएका पनि हुन्थे । तर ती मनोविज्ञानको अधिष्ठानमा टेकेर लेखिएका हुन्थे । तसर्थ, कथाको रोचकता कथाशिल्पभन्दा कथावल्लुमा अधिक हुने उमेरमा त्यस किसिमका कथाहरू बुझ्नु मेरा लागि फलामको चिउरा चपाउनुसह साबित हुन गयो । पछि कलेज पढ्ने क्रममा गोठालेका कृतिले पहिलोपटक मुटु छोएको अनुभव दिए । अस्तित्व चिन्तन र मनोविज्ञानमा प्रान्सेलीपना (वा सरलीकृत तारिकामा पाश्चात्य प्रभाव) को व्याख्यान सताइरहेको बेलामा गोठालेले नेपाली मनोविज्ञानको चित्रण गोठाले हुन्नु भन्ने देखाए ।

केही समयअघि विजय मल्लको कृति 'मान्छेको नाच' पढ्दै थिएँ । यस किताबलाई दिग्गज साहित्यकार अविनाश श्रेष्ठले सम्पादन गर्नुभएको हो । किताबको भूमिकामा एउटा रोचक कुरा छ । गोठाले र विजय मल्ल घरमा पनि कथाबारे र प्लेटफारमबाट छलफल गरिरहन्थे । दुई सहोदर दाजुभाइ एउटै परिवेश र संस्कारमा हुर्केर, लगभग एउटै कथावल्लुमा आधारित भएर पनि पृथक-पृथक अख्यान गरे ।

यसमा साहित्यको बडो महत्वपूर्ण स्थान गरिन्छ । इन्द्रबहादुर राईले 'आज रभिता छ' उपन्यासको प्राक्कथनमा भनेका थिएँ (...एउटै दृष्टिले लेखिएका सब भिन्न विषयवस्तुका उपन्यास एउटै मात्र उपन्यास हो, तर सब भिन्न दृष्टिले लेखिएका एक विषयवस्तुको उपन्यास सयवटा उपन्यास हो ।) आफ्नो शिल्पले कथाका कुन आयामद्वारा जीवनको स्वर प्रदर्शन गर्ने चेष्टा गरेका भन्ने विषयले कति प्रभाव पार्दोरहेछ भने कुरा इन्द्रबहादुर राईले विजय मल्ल गोठालेबाट साहित्य अनुरागीहरूले बुझ्नुपर्छ । अब मूल विषयवस्तुमा प्रवेश गरौँ । कुरा हो गोठालेको दोस्रो उपन्यास 'अपर्णा' को बारेमा । कसैले यसलाई लघु-उपन्यास भन्दछन् तर कसैले उपन्यासिका । तर कथा, उपन्यासिका र उपन्यासको भेदलाई छुट्याउने प्रष्ट रेखा कहाँ छ ? कुनै कथाहरू तर्किएर उपन्यास भन्दा नामा हुन्छन् तर कथाभन्दा छोटो अख्यान उपन्यास भइदिन्छन् ।

जहाँसम्म मलाई लाग्छ-विषयवस्तुलाई लेख्दै जाँदा कति व्यापकतासाथ लेख्न सकिन्छ अर्थात् सरल काइदाले भन्दा सानो स्टोरीमा पनि कति वैविध्य, बहुआयाम र गहिराइका साथ लेख्न सकिन्छ भने कुरा महत्वपूर्ण होला । यो प्रश्नलाई कुनै साहित्य समालोचककै जिम्दामा छाडिदिनु उपयुक्त होला । 'अपर्णा' भने कुनै भन्ने थियो, तर आकार-आयतन र विषयका आयामको कसोसा 'उपन्यासिका' भन्नु उभयै कुरा होला । साहित्यको वैशिश्य भन्ने वा चमत्कार, यहाँ एउटा मात्र पात्रको बारेमा बयान गरिन्छ, तर समग्र समाज चित्रित हुन्छ र भिन्न-भिन्न अन्य पात्रहरू पनि सम्मोचित हुन्छन्, मानौँ तिनले प्रतिनिधि पात्र पाएका छन् ।

युगतिशीलताका स्वरुपगत तत्वबै ताहहरूले साहित्यलाई आत्मकीर्तित, कान्तिक र अपुन ठान्ने पनि एउटा साहित्यिक पात्र नै काफी हुन्छ मानिसभित्र सदाबहार र जीवन प्रभाव पार्न । 'अपर्णा' त्यसै चरित्र हो । एकपटक पहिसेकेपश्चात् त्यो

नाम शिलाखण्डमा कोरिएको नामकै अमित हुन्छ । अपर्णा राजधानीको नेवार संस्कृतिभित्र हुर्किएकी पात्र हो । त्यसकारण ऊ पनि त्यस संस्कृतिका कलेज र विद्यान पुरा गर्नुपर्ने सदस्य बन्न पुग्छे । कथाको सुव्यवस्था नै उसको विवाहको प्रसंगबाट हुन्छ । आरम्भमै व्यक्त गरिएको छ कि अपर्णाभित्र कुनै रहस्य छ र ऊ त्यही रहस्यका साथ कर्मघरमा भित्रिन्छे । खासमा भन्नुपर्दा यस्ता अत्यन्त रहस्यहरू कस्ताकस्ता परिस्थितिबाट गुञ्जिएर हाफ्नो रूपनाले कसिले नसोचिको स्थितिमा पुगेर प्रकट हुन्छन् भनेर देखाउनु नै यस उपन्यासिकाको केन्द्र हो ।

गोठालेले किताबको प्राक्कथनमा उल्लेख गरेका छन् । उनले यो किताब वि.सं. २०१५ तिरै उतार्न प्रयास गरेका थिएँ । तर यो किताब उनको पहिलो उपन्यासिका नभई अन्तिम बन्न पुग्यो । यसबाट अनुमान गर्न सकिन्छ । गोठालेलाई यो कुरामा प्रस्टता थियो कि उनले के लेख्न खोजेका छन्, तर उक्त रहस्यको प्रकटीकरणबारे उनमा स्पष्ट बोध थिएन । उनीभित्र उपन्यासिकाले जन्म लिएको थियो, तर त्यो कबो थियो । रहस्योद्घाटनको विविध प्रक्रियाबारे अवगत हुन उनलाई लामो समय लाग्यो । गोठालेको यो अनुभव र रचना-प्रक्रिया लेखक बन्न उत्साहित मानिसहरूका लागि मूल्यवान् साबित हुन जान्छ । सिर्जनाको जन्म पनि प्रसन्नपीडाकै हुन्छ । लेखकहरूले आत्मा प्राक्कथन कबै व्यक्त गर्न खोज्दा सिर्जना विकृत हुन पुग्छ । अपर्णाको बिहेको समयमा गोठालेले एउटा महत्वपूर्ण महिला मनोविज्ञानको उल्लेख गरेका छन् । जन्मघरबाट आफ्नो कर्मघरतिर लाग्दै गर्दा उसलाई आत्मा आत्मबुझाको असाध्य माया लाग्छ । बुबाको हातबाट आउने हात छुट्दै गर्दा उसलाई लाग्छ । यो नै अन्तिम स्पर्श हो । पूर्वस्थिति मस्तिष्कभित्र चलनलाई बन्ने गर्छ । गोठालेको घर गएपछि पनि उसलाई विरानोपनले असाध्य आक्रमण गर्छ । उसका जीवनका अग्र्यासबाट नछोडिएका कुराहरूसँग तालमेल बनाउनुपर्ने हुन्छ । कताकता ऊ जीवनको यो स्वाभाविकतालाई पनि स्वीकार्न खोज्दै गर्छे । तर जब ऊ संस्कृतिको रीत पूरा गर्न फेरि माइत जान्छे, माइतीघरमा केही परिवर्तन छैन, सबै व्याख्या र आधोपाना पूर्ववत् छन् । आमावृत्ता पनि उही नै हुन् । तर उसले त्यहाँ पनि विरानोपनको आघात सहन्छे । विवाह, जो बाहिरबाट हेर्दा एउटा सामान्य सामाजिक रीत हो, त्यसले कसरी मानिसको मनोलाको बन्ने प्रभाव पार्छ भन्ने कुराको सफल प्रकाशन हो यो उपन्यासिका । अपर्णाको विवाहपछिको जीवन भने फुन उचलपुचल आउँछ । अस्तित्विक हेरेर मृत्युदण्ड संशर्तमा बाँच्न बाध्य हुनुपर्छ । अर्थात् आफूलाई भाउजुको चिकित्सो आभाषित अन्तराको अगाडि मिल्नेजताको उल्लेख गर्नुपर्छ । यो व्याख्या सस्ता भावुकताले बुनेको देशभ्रममा उभिएर गरिएको विशेषता-व्याख्या होइन । यदि हामीसँग आत्मा नभेटेकी पछेटो परिणाम पाएको ज्ञान छैन भने हामी कुनै साहित्यलाई पनि बुझ्न सक्दैनौँ । टेनेन्सो बुई नभएको ज्ञानको उदान र अवतरण दुवै खतरनाक साबित हुन्छन् । त्यसकारण नेपालीहरूको आफ्नो माटोमा नटेकी पछेटो र लिनु मात्रको महत्वकोशील रहनबाट जोगिन गोठाले र अन्य नेपाली साहित्य पढी धेरै छैन ।

हास्यव्यवहार

ईश्वर पोखरेल

कुखुरो : घडी चरो कि विकासे चरो ?

कुखुरोलाई 'घडी चरो' पनि भनिन्छ तर मेरो विचारमा कुखुरोलाई घडी चरो भन्नु भन्दा 'विकासे चरो' भन्नु उचित हुन्छ । समय नाप्ने काम घडीले हतारमा गर्छ भन्ने खालको दृष्टिकोण बनिसेकै हामी नेपालीहरूका सन्दर्भमा विचरो घडी स्वयम् विवादस्थ छ भने कुखुराले घडी चरोको उपाधि कसरी धारण सक्छ ? समयलाई नाप्ने हाफ्नो आफ्नै किसिमको प्रतिधि छ (भन्ने हाफ्नो प्रतिधिले घडीको रूप लिन सकेको छैन ।) अरुले दश वर्षमा गरेको काम हामी एक वर्षमा गर्ने समर्थ घोषणा गर्छौं र त्यो काम बीस वर्षमा पनि पूरा गर्दौं भने हामीले आफूलाई लोसे भनेर कुम्भिनभन्दा हाफ्नो सम्मको नापो अस्थम मिश्रन भनेर उक्ति नै बुझिमाथी होइन र ? बाइ बजे कार्यालय पुगेको कर्मचारीलाई दश बजे नै उपस्थित भएकै देखाउन अत्यन्त हाफ्नो कार्यालयहरू र विदा लिनुभन्दा कार्यालय पुगेर 'चिया काण्डि'को जनाउ दिई दिनभरि अनुपस्थित रही पाँच बजाउन बानी परेका हामी, चार बजे ट्याक्साँकै आइपुग्छ भन्ने मान्छेलाई आठ बजेदेखि पछिनु र आउने बाइ बजे आइपुग्नु हाफ्नो सन्दर्भमा स्वाभाविक हो । यसरी घडी नै हाफ्नो सन्दर्भमा घडी होइन भने जाबो कुखुरो कसरी घडी चरो ? कुखुरो राति नबाले हुनाले यस्तो मान्यता बनाइएको हो भने समाज सुधार ऐनलाई समाज सुधारकहरूले जसरी राति नबाले नियमलाई कुखुराले उल्लेख गर्छ सधैं । अरु ठाउँमा कुखुरो राति बास्छ कि बाँदैन, त्यो बाह्य छैन नेपालमा नियम पालना गर्ने होइन, उल्लेख गर्ने बनाइन्छ भन्ने बुझे होला : यहाँ कुखुरो राति पनि बास्छ दिउँसाँपो पनि बास्छ (पत्थार लाग्दैन भने टाकी जातको कुखुरो पान्नु भए हुन्छ ।)

हाफ्नो एक समयमा राति कुखुरो बास्यो भने अलङ्कृत लाग्छ भन्ने खालको मान्यता समाजमा व्याप्त थियो । प्रत्येक जे जहान परिवारबाट उठि आफ्नोभन्दा बढी चासो राख्न पाउनु पर्छ । हामी राख्छौं । सत्य, न्याय र औचित्यभन्दा महत्वपूर्ण स्वास्तीको सारी ठान्ने हाफ्नो परम्परा नै बनिसेक्यो त्यसैले । बिहे गरेको भोलिपल्ट मुलान पल र मुलानबाट प्रत्येक साता श्रीमतीलाई तीनचारवटा पत्र लेख्नुपर्छ भने रातको अत्यासलादी अंधारोमा भाल्ने 'कुखुरी काँ' भनेर आफ्नी श्रीमतीको खोजखबर गर्नु कुन ठूलो अर्थको थियो ? (कुखुरो बास्दा हामी 'कुखुरी काँ' भनेको सुन्थौँह तर वालतवामा 'कुखुरी कहाँ छे' ? भनेको हुनुपर्छ ।) राति बास्ने बित्तिकै कुखुराको घाँटी निमोदत छाडिदैन भने म त म भन्छ-कुखुराले राति दिउँसाँपो नभनी जुनसुकै बेला पनि बाल्नु भनेको बाक् तथा अभिव्यक्ति स्वतन्त्रताको सम्मान गर्नु हुन्छ । सुनिदिने श्रोता र ताली ठोक्ने भन्नेहरूको रागो अनुकूल मिल्छ भने जुनसुकै बेला भाषण गर्न अधि सन् हाफ्नो नेताहरूको सुर न सारको भाषणबाट प्रजातन्त्रको संस्थागत विकास हुने अपेक्षा राख्ने हामीले कुखुरो बास्दा चाहिँ धामको अवस्थिति हेरेर मृत्युदण्ड जस्तो जघन्य सजाय कुन ऐनको कुन दफाका आधारमा दिन्छौं ? हो बर कुखुरालाई 'विकासे चरो' भन्न मिल्छ । कुखुराको यो न्वारान कुखुराको नस्त सुधारका आधारमा गरिएको होइन, देश विकासका सन्दर्भमा कुखुराले खेलेको अतुलनीय भूमिकाका आधारमा गरिएको हो । हाफ्नो मुलुकको विकासका लागि कुखुराको योगदान अद्वितीय छ । हाफ्नो सन्दर्भमा विकास भनेको गाउँमा मोटर पुग्नु मात्र होइन, गाउँमा मोटरको कुरा पुग्नु पनि विकास हो । यस्तो खालको विकास पुऱ्याउन नेताले गाउँमा जानै पर्छ, गाउँबाट बल्लबल्ल उम्केर शहरबासी बनेको नेतालाई शहरबाट फेरि गाउँमै लैजान गाउँसँग प्रमुख आकर्षणका रूपमा यही कुखुरो नै त बाँकी छ । त्यसैले नेताहरूको गाउँतर्फको यात्राको सुभारम्भ भालेको वलीबाट हुन्छ । यति मात्र होइन, राष्ट्रिय महत्वका विभिन्न गोष्ठी, सेमिनार, सभा, सम्मेलन, महासम्मेलन, अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलन प्रत्येकमा जमघटको महत्व हेरी कुखुराले योगदान पुऱ्याएकै हुन्छ ।

नेपाललाई विश्वको गरिवतम् राष्ट्रका रूपमा गनिन्छ ।

भूमिकाका आधारमा गरिएको हो । हाफ्नो मुलुकको विकासका लागि कुखुराको योगदान अद्वितीय छ । हाफ्नो सन्दर्भमा विकास भनेको गाउँमा मोटर पुग्नु मात्र होइन गाउँमा मोटरको कुरा पुग्नु पनि विकास हो । यस्तो खालको विकास पुऱ्याउन नेताले गाउँमा जानै पर्छ हाफ्नो नेता बल्लबल्ल उम्केर शहरबासी बनेको नेतालाई शहरबाट फेरि गाउँमै लैजान गाउँसँग प्रमुख आकर्षणका रूपमा यही कुखुरो नै त बाँकी छ । त्यसैले नेताहरूको गाउँतर्फको यात्राको सुभारम्भ भालेको वलीबाट हुन्छ । यति मात्र होइन राष्ट्रिय महत्वका विभिन्न गोष्ठी, सेमिनार, सभा, सम्मेलन, महासम्मेलन, अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलन प्रत्येकमा जमघटको महत्व हेरी कुखुराले योगदान पुऱ्याएकै हुन्छ ।

नेपाललाई विश्वको गरिवतम् राष्ट्रका रूपमा गनिन्छ । नेपाल विश्वमा यो स्तर प्राप्त गर्नुमा पनि कुखुराको गहिरो भूमिका छ । नेपालको सौभाग्यशाली

-सयकालिन साहित्य

